

vars original förvaras i Stora Tuna kyrka. För Gustav Vasa var detta pilprydda sigill värsta förargelsemärket. Och när han 1528 nackade några hundra dalkarlar här på kyrkvallen, tog han en gruvlig hämnd för all den utskällning och bängstyrlighet han fått finna sig i.

Var den gamla tingsplatsen låg, vet man inte så noga numera, men koxar man ner ur tornet, ser man på andra sidan Frostbrunnsdalen intill Tuna å både Tingskullen och Tingsåkern, dit den folkliga traditionen alltså förlägger allmogens samling under medeltiden. På sistnämnda plats finner man fortfarande lämningar efter en tingsgård, troligen byggd på 1600-talet. Här har man nu under de senaste veckorna arbetat på att försköna dalen, som är fridlyst och på den gamla tingsgårdens tomt har hembygdsföreningen låtit resa en maffig domarring.

Men nu börja kyrkklockorna åska, så att minnesstenen över J. O. Wallin darrar — Wallin var nämligen i likhet med skalden och sockerbagaren Ofvandahl född i Tuna. Menigheten strömmar in, organist Lindberg klämmer välljud ur piporgeln och biskop Billings vita diktarhuvud dyker upp över predikstolens förgyllda skildrier. Myndigare prelater ha väl räfsat själarna från denna holk, men knappast mera besjälade, och medan han diktar, bryter midsommarsolen in genom glasmål-

ningarna och kastar glansdagar på Ehrenstrahls altartavla. Så är högmässan slut, menigheten drar sig ner i dalen för att dricka sockerdricka och de utvalda tåga med all aplomb till den herrgårdslika kyrkskolan för att luncha i gymnastiksalen. Solen brinner som eld utanför, men glacen har gudskelov hållit sig, och när värdig bispent tackat för mat, fått fyr på sin pipa, dragit några bloss och stoppat ner den i skörtfickan igen, är det tid att fylka sig under standaren och marschera ner i Frostbrunnsdalen. Rektor Börje Beskow, lång som en artikel av Torsten Fogelquist, kliver i täten, därefter följer kleriesiet och sen komma vi kopparbergsmän, silverbergsmän, järnbergsmän och menige allmoge av alla Dalar.

Nere i dalbotten, där bäcken rinner åt norr och där ungdomen än i dag vallfärdar till trefaldighetskällan längs för årtusenden sedan, lysa sommardräkterna under ängsbjörkar och alar, Dalregementets musikkår står färdig att intonera folkvisor och dr K. E. Hällsjö, hela Tunabygdens trofasta och vördade hustomte, kliver upp mellan de svenska flaggorna på talarstolen och hälsar oss välkomna. De inbjudna riksdagsmännen, häradshövdingarna och häradsdomarna få särskilt ta åt sig, och Beus från Mora och Ahlmans Olof Olsson från Insjön kunde för den delen pryda vilken midsommarfest som helst. Nu få de till på köpet lyssna till sång av bygdens körförbund, och den har knappt drillat slut, förrän rektor Petrus Envall vid Fornby folkhögskola kränger av sig kavajen och med sedvanligt skjortärmshumör börjar tala om det gamla tinget. Härifrån, säger han, utfärdade dalkarlarna bland andra saftade skrivelser också brevet av 1 maj 1525 till Gustav Vasa, som slutade med den föga ödmjuka uppmaningen: »Härefter rätter och packer Eder fullkomligen!» I dag skulle vi i stället vilja ropa till hela riket: Vi industriledare, industriarbetare och bönder i Dalarna hälsa er i rikets alla landsdelar!

»Hanå han kan tala, han!» menar en gagnegumma.
»Men så är han svettig å!» svarar en gustafsgumma beundrande.

Och nog är det sant, att han kan tala, men nu sjunga vi

(Forts. å sid. 8.)

»Till Tuna...»

(Forts. fr. sid. 17.)

allmänt Du gamla, du fria, så att till och med bofinkarna bli långnasta av beundran för oss allihop.

Välsignade svenska sommarvärme, som förmår att göra något så otroligt som att bryta den svenska stelheden! Visserligen har landstingsman Janne Hellberg på rätframt tunamål befallt oss att inte ranta iväg hur som haver upp till domarringen utan noga rätta oss efter tågordningen. Men hettan och den odödliga dalska självständigheten har Janne ingen makt med; de genstörtigaste och svettigaste smita i förväg genom den ljuvliga dalens öoverträffliga älskogssnår upp till ängen, där utsikten öppnar sig över en av Svea Rikes mest bredbröstadade nejder. Och när musikdirektör Joel Olsson höjer taktpinnen till tecken att nu här det av, har starparaden redan intagit ställning däruppe. Standaren vajar, sockendräkterna skimra och under tonerna av Dalarnas ungdomsmarsch komma de laglydiga uppför backen. Vid de tretton väldiga stenarna gruppera sig häradshövdingarna och häradsdomarna i länet och vännen Janne, som också är kommunalordförande, har för längesedan glömt sitt påbud och talar ur sitt redliga hjärtas djup, så att kören med extra kläm sjunger bisp Tomas Frihetssång och häradshövding Killander besvarar hälsningen med all vältalighet.

Men höjdpunkten nås nog i alla fall, när rektor Envall återigen visar sig och läser Karlfeldts »Tuna Ting».

Här mågen I se och beskåda de män som i Dalarna råda,

meddelar han enligt skalden, och då sträcker Pehrson i Malung på sig, men Beus sträcker sig kanske ännu mer på sig, ty Mora är ju Mora.

Till Tuna, det ljusa, vi ilom och sjungom väl då: fallvilom,

fortsätter han, så att riksdagsman Bjurström från Hedemora harklar sig.

I Tuna är gladare dagar, dess knapar ha mättade magar. Dess kullor ha kinder som skina, och vört står i pannmur och tina.

Jojomän, så är det, nickar grannen Snibb Per Persson och jag åt varandra och tycka att Hytting ändå är liksom det förnämsta och utan jämförelse med Gruvkarleby, Koppshyttan och Fjåkelmyra. När man på det sättet styrks och stadfäst i sin lokalpatriotism, så kan man med största välvilja lyssna till de artiga ord, som häradsdomarna rikta till hemsocknen. Och när våran egen prost, som verkligen ser ut som en prostars prost, avslutat vår svettiga och högtidliga midsommarfest, så kunna till och med de män, som i Dalarna råda, tryggt sjunga Herre, signe du och råde. Ty det är ju dock Han, som råder över Amungen och Skattungen och Siljan — och till och med över Stora Tuna.

Se, det var en midsommar, det! skulle gamle H. C. Andersen ha sagt om han varit med.

”TILL TUNA DET LJUSA VI ILOM!”

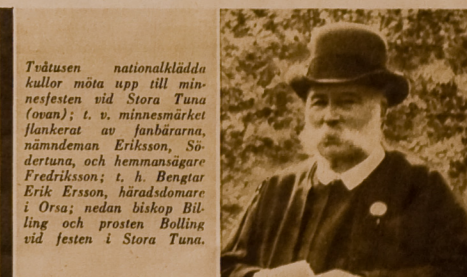

Halvsekelminnet av Tuna Ting och Sigillum Dala firas

Av Harry Blomberg

varit så betydelsefull även på den tiden, skulle vi nog inte haft någon Engelbrektsfejld eller anledning att fira Tuna Ting och tillkomsten av Sigillum Dala. Nu hampade det sig så, att Stora Tuna blev centrum i Sveriges ekonomiska hjärthygd, och följaktligen finga händelserna häruppe midsommarn 1434. Här intill kyrkan låg den gamla tingsplatsen, där bönder och bergsmän kommo »från sunnan och nordan till manliga rådslags fullbordan». Och efter Arboga möte, då man fått klart för sig, att »Danen, Juthen, Tysken och Jäkelen rådas alla Dala-socken», svälde kammaren på dem så pass kraftigt, att de beslöto skaffa sig ett eget sigill för att därmed bekräfta sina beslut. Försett med yxan och bågen prydde det åtskilliga högviktiga skrivelser under Sturarnas tid, då ting på ting höllos här. Så förlorades det och återfanns sent omsider i Finland, dit dalkarlarna under Sten Sture den äldres tid fört det med sig för att ha det till hands. Det ersattes av ett sigill med två korslagda trubbiga pilar, som sedermera blivit Dalarnas vapen och

Bygden kring Stora Tuna kyrka med domarringen i förgrunden (Flygfoto St. T. D.); i cirkeln Dalarnas sigill instiftat år 1435; nedan stenarna på tingsplatsen vid Stora Tuna.

Två tusen nationalklädda kullor möta upp till minnesfesten vid Stora Tuna (ovan); t. v. minnesmärket flankerat av fanbärarna, nämndeman Eriksson, Södertuna, och hemmansägare Fredriksson; t. h. Bengt Erik Ersson, häradsdomare i Orsa; nedan biskop Billing och prosten Bolling vid festen i Stora Tuna.

Jag vet inte, när min aktade vän och sjärlaryktare kontraktsprosten och hovpredikanten Otto Bolling sist knegade uppför trapporna i Stora Tunas 84 meter höga kyrktorn i sällskap med min likaledes aktade vän kyrkvaktmästare Holjans Fredrik Johansson. Men om det skedde på midsommardagens morgon strax före biskop Billings högmässopredikan, borde de ha känt sig som Mose och Josua på Nebo berg, varifrån de kunde se »Gilead ända till Dan, och hela Naftali och Efraims och Manasses land och hela Juda lands». De skulle dessutom ha kunnat skåda, hur tusental av egendomsfolket alltifrån Idre ner till By skyndade till kyrkplatsen, åtföljda av lika många utsocknes hedningar, för att fira minnet av Tuna Ting och Sigillum Dala. Om de båda herrarna hade haft Arons stav med sig och om Arons stav varit två mil lång, skulle de ha kunnat peka ut kopparberget i norr och Silverberget i söder. De hade med andra ord kunnat beröra ett par ömma punkter i vår medeltida historia. Ty om inte Dalarna och Bergslagen varit så fulla av malm och om inte bergshantering